

Determining the Influencing Factors Affecting the Indigenous Knowledge Care and the Willingness of Researchers and Users to Share and Transfer Indigenous Knowledge: A Case Study of ResearchGate

Sahar Anbaraki

PhD in Knowledge & Information Science; Director of the Program, Budget and Statistics Department of Agricultural Research & Education Center of Bushehr Province; Bushehr, Iran;
Email: Sahar.anbaraki@gmail.com

Sanaz Poroushasb*

PhD Candidate in Knowledge & Information Science;
Shiraz University; Shiraz, Iran Email: sanaz.p91@gmail.com

Sanaz Rahrovani

Postdoctoral Researcher in Knowledge & Information Science;
Isfahan University; Isfahan, Iran Email: sanaz.rahrovani@gmail.com

Iranian Journal of
**Information
Processing and
Management**

Iranian Research Institute

for Information Science and Technology
(IranDoc)

ISSN 2251-8223

eISSN 2251-8231

Indexed by SCOPUS, ISC, & LISTA

Vol. 41 | No. 1 | pp. 99-124

Autumn 2025

<https://doi.org/10.22034/ijpm.2025.2049016.1891>

Received: 26, Dec. 2024 | Accepted: 28, May. 2025

Abstract: Social networks, as communication platforms enabling information and knowledge exchange, contribute to promoting awareness, facilitating civic activities, and improving learning. This research, examines the perspectives of researchers active on ResearchGate in the field of indigenous knowledge to identify factors hindering and encouraging the preservation of indigenous knowledge and users' willingness to share and transfer this knowledge.

This applied research employed both qualitative and quantitative methods. In the qualitative study, purposeful and data-driven sampling was used to gather insights from researchers. In the first part, 12 researchers with a higher research interest score on ResearchGate in the fields of (indigenous language, traditional and indigenous architecture, visual arts, and indigenous handicrafts) were selected. Semi-structured interviews based on the conceptual framework of Liu and Lipscomb (2024) were designed and conducted online. For the second part of the interview, a protocol for in-depth interviews was indirectly designed. The common findings obtained from the review of texts and in-depth interviews were prepared as a checklist and confirmed by the same 12 researchers. Then, a closed-ended questionnaire was designed, whose items were based on users' willingness to share and transfer

* Corresponding Author

indigenous knowledge as a strategy for its preservation. After validating the questionnaire's reliability and validity, it was distributed online, and 233 users responded.

The findings revealed that among the statements regarding relationship, responsibility, and respect, responsibility had higher priority with a weighting of 0.47 compared to the other two statements. "Interaction and personal experiences of authors with indigenous communities and directly observing the impact of their actions" had the highest relative frequency (14.624) among the encouraging factors, while "incorrect prejudices of the general public and lack of support and cooperation from the indigenous community" had the highest relative frequency (18.5) as the most significant hindering factor. All users in the field of "indigenous handicrafts (carpet weaving, various types of sewing, various types of metalwork)" showed a willingness to share and transfer indigenous knowledge. However, users in the field of "traditional and indigenous architecture" showed the lowest willingness (92.64%). In terms of the sharing method, a larger number of users preferred direct (person-to-person) sharing (26.60). Also, in the knowledge transfer method, master-apprentice knowledge transfer scored higher than storytelling (51.07%).

Given the importance of indigenous knowledge in Iran, managers and policymakers need to pay more attention to encouraging factors and controlling hindering factors as much as possible. The innovation of this study lies in focusing on the intersection of indigenous knowledge and modern technologies (social networks such as ResearchGate) and determining the cultural, social, economic, and technological factors related to these in Iran. This research is conducted for the first time by examining in detail and studying the perspectives of indigenous researchers and users in Iran, and even determining the common ground between both groups. Furthermore, this study is a pioneer in measuring the willingness of Iranian users to share and transfer indigenous knowledge in order to care for it.

Keywords: Indigenous Knowledge Care, Social Networks, Knowledge Sharing, Knowledge Transfer, Indigenous Knowledge

تعیین عوامل مؤثر بر مراقبت از دانش بومی و تمایل پژوهشگران و کاربران بر اشتراک و انتقال آن: مطالعه موردی ریسرچ گیت

سحر انبارکی

دکتری علم اطلاعات و دانش‌شناسی؛ مدیر اداره برنامه، بودجه و آمار؛ مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان بوشهر؛ بوشهر، ایران؛
Sahar.anbaraki@gmail.com

ساناز پوروشب

دانشجوی دکتری علم اطلاعات و دانش‌شناسی؛ بخش علم اطلاعات و دانش‌شناسی؛ دانشگاه شیراز؛ شیراز، ایران؛
sanaz.p91@gmail.com

ساناز رهروانی

پژوهشگر پسادکتری علم اطلاعات و دانش‌شناسی؛ بخش علم اطلاعات و دانش‌شناسی؛ دانشگاه اصفهان؛ اصفهان، ایران
sanaz.rahrovani@gmail.com

دریافت: ۱۴۰۳/۱۰/۰۶ | پذیرش: ۱۴۰۴/۰۳/۰۷ | مقاله برای اصلاح به مدت ۲۰ روز نزد پدیدآوران بوده است.

چکیده: شبکه‌های اجتماعی به‌عنوان بستر ارتباطی با ایجاد امکان تبادل اطلاعات و دانش به ترویج آگاهی، تسهیل فعالیت‌های مدنی، و بهبود یادگیری کمک می‌کنند. از این‌رو، در پژوهش حاضر با بررسی دیدگاه پژوهشگران فعال در «ریسرچ گیت» در حوزه دانش بومی، به تعیین عوامل بازدارنده و تشویق‌کننده مراقبت از دانش بومی و تمایل کاربران به اشتراک‌گذاری و انتقال آن بومی پرداخته شده است.

پژوهش حاضر از نوع کاربردی و با روش ترکیبی انجام شد. در مطالعه کیفی از نمونه‌گیری هدفمند و اطلاعات‌محور برای جمع‌آوری بینش پژوهشگران استفاده شده است. در بخش اول، ۱۲ نفر از پژوهشگرانی که در حوزه‌های (زبان بومی، معماری سنتی و بومی، هنرهای تجسمی و هنرهای دستی بومی) امتیاز علاقه‌مندی به تحقیق بالاتری در «ریسرچ گیت» داشتند، انتخاب شدند. مصاحبه نیمه‌ساختاریافته بر مبنای چارچوب مفهومی پژوهش Liew & Lipscombe (2024) طراحی و به‌صورت برخط انجام گرفت. برای بخش دوم مصاحبه، پروتکل مصاحبه عمیق به‌صورت غیرمستقیم طراحی شد. وجه مشترک یافته‌های به‌دست آمده از بررسی متون و مصاحبه عمیق

نشریه علمی | رتبه بین‌المللی
پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران
(ایرانداک)

شاپا (چاپی) ۲۲۵۱-۸۲۲۳

شاپا (الکترونیکی) ۲۲۵۱-۸۲۳۱

نما به در SCOPUS، ISC، LISTA و

jipm.irandoc.ac.ir

دوره ۴۱ | شماره ۱ | صص ۹۹-۱۲۴

پاییز ۱۴۰۴

<https://doi.org/10.22034/jipm.2025.2049016.1891>

به صورت چک‌لیستی تهیه شد و آن را همان ۱۲ پژوهشگر تأیید کردند. سپس، پرسشنامه بسته‌ای که گویه‌های آن بر اساس تمایل کاربران برای اشتراک و انتقال دانش بومی به‌عنوان راهکاری برای مراقبت از دانش بومی بود، طراحی گردید. آنگاه با تأیید روایی و پایایی پرسشنامه و توزیع برخط آن، ۲۳۳ کاربر به آن پاسخ دادند.

یافته‌ها نشان داد که بین گزاره‌های رابطه، مسئولیت‌پذیری و احترام، گزاره مسئولیت‌پذیری با بار وزنی ۰/۴۷ اولویت بیشتری دارد. «تعامل و تجربیات شخصی پژوهشگران با جوامع بومی و مشاهده تأثیر اقدامات خود به صورت مستقیم» با فراوانی نسبی (۱۴/۶۲۴) بالاترین فراوانی نسبی را در بین عوامل مشوق و «پیش‌داوری‌های نادرست عموم و عدم حمایت و همکاری جامعه بومی» با فراوانی نسبی (۱۸/۵) به‌عنوان مهم‌ترین عامل بازدارنده شناخته شدند. تمام کاربران در حوزه «هنرهای دستی بومی (قالی‌بافی، انواع دوزندگی، انواع قلم‌زنی)» به اشتراک و انتقال دانش بومی تمایل دارند، اما کاربران رشته «معماری سنتی و بومی» با درصد تمایل ۹۲/۶۴ کمترین تمایل را نشان دادند. از نظر روش اشتراک‌گذاری، تعداد بیشتری از کاربران، اشتراک‌گذاری مستقیم (فردبه‌فرد) را ترجیح می‌دهند (۲۶/۶۰ درصد). همچنین در روش انتقال دانش، انتقال دانش به صورت «استاد-شاگردی» نسبت به «داستان‌سرای» امتیاز بیشتری کسب کرده است (۵۱/۰۷ درصد).

با توجه به یافته‌های پژوهش لازم است که مدیران و سیاست‌گذاران به عوامل مشوق بیشتر توجه کنند و عوامل بازدارنده را تا حد امکان کنترل نمایند. نوآوری پژوهش حاضر در تمرکز بر تلاقی دانش بومی و فناوری‌های مدرن (شبکه اجتماعی نظیر ریسرچ گیت) و تعیین عوامل فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و فناورانه مرتبط با آن‌ها در ایران است که برای نخستین بار با جزئی‌نگری و بررسی دیدگاه پژوهشگران و کاربران بومی ایران و حتی تعیین نقطه اشتراک هر دو دسته از افراد انجام شده است. همچنین این پژوهش در سنجش تمایل کاربران ایرانی در اشتراک‌گذاری و انتقال دانش بومی برای مراقبت از آن پیشرو است.

کلیدواژه‌ها: مراقبت از دانش بومی، شبکه‌های اجتماعی، اشتراک دانش، انتقال دانش، دانش بومی

۱. مقدمه

در دنیای امروز، علم و تحقیقات علمی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل توسعه و پیشرفت جوامع شناخته می‌شود. علم به‌منزله ابزار اصلی برای حل مسائل پیچیده و ارتقای سطح دانش و فناوری کشورها اهمیت ویژه‌ای دارد (مهرآور گیگلو و همکاران ۱۳۹۹). از این رو، شکاف اصلی بین کشورهای پیشرفته و عقب‌مانده ریشه در تفاوت زمینه‌های تحقیقاتی آن‌ها دارد و شبکه‌های اجتماعی علمی نقش بسیار مهمی در انتشار علوم و پژوهش‌های علمی ایفا می‌کنند (بیرانوند و بیرانوند ۱۴۰۱).

شبکه‌های اجتماعی علمی به‌عنوان مجرای برای انتشار و انتقال اطلاعات در

محیط‌های کوچک و حتی کل جامعه شناخته می‌شوند و امکان انتشار و دسترسی به اطلاعات و آموخته‌های افراد را به صورت سریع و گسترده فراهم می‌آورند (رحمانزاده ۱۳۸۹). فرصت دسترسی به اطلاعات یک مزیت اساسی است؛ زیرا امکان ترکیب دانش شخصی با اطلاعات به دست آمده از افراد دیگر را افزایش می‌دهد و دانش غنی تری را به وجود می‌آورد (محرابی، ورناصری خراشادی زاده، و حسینی آهنگری ۱۴۰۱؛ Inkpen & Tsang 2005; Almeida and Phene 2004).

این است که از گذشته تاکنون دانش را قدرت می‌دانند (Adolf and Stehr 2016; Schieman and Plickert 2008) زیرا می‌توان با بهره‌گیری از دانش شکل گرفته از اطلاعات به دست آمده از مجراهای مختلف و ادغام آن‌ها با تجربیات، ارزش‌ها و باورها به حل مشکلات جامعه دست زد و راهکارهای نوآورانه برای چالش‌های پیش رو ارائه داد (عقیلی و یعقوبی ۱۳۹۲). اما روشن است که دانش نیز انواع متفاوتی دارد و گاهی این دانش‌ها به صورت شخصی یا گروهی گردآوری شده و ناشی از تجربه زیسته انسان‌ها در مناطق خاص هستند که به آن دانش بومی گفته می‌شود. دانش بومی مهم‌ترین بخش از ارزش‌ها، باورها، روش‌ها و آگاهی محلی را تشکیل می‌دهد و نه تنها با دانش رسمی تعارض ندارد، بلکه مکمل آن نیز هست. دانش بومی ارزان‌قیمت، غیررسمی، قابل دسترس، قابل فهم و کارآمد است و بیشتر به صورت شفاهی و ساده انتقال می‌یابد (صابری و کرمی دهکردی ۱۳۹۳). این نوع از دانش با ارزش عمیق اجتماعی خود در انسجام و هویت جامعه تأثیرگذار است (Ajani et al. 2024) و در عین حال، درهم‌تنیده و پویاست و با گذشت زمان همواره در بطن محیط طبیعی و اجتماعی محلی تکامل یافته و با شرایط بومی و منطقه‌ای کاملاً سازگار می‌شود (تقوایی ۱۳۹۲؛ عمادی و عباسی ۱۳۷۸).

با توجه به اینکه جوامع بومی دارای پیشینه‌ای غنی از دانش فرهنگی، سنت‌ها و زبان‌ها هستند، نظام‌های دانش بومی اغلب از طریق نسل‌ها منتقل می‌شوند و برای حفظ هویت‌های یکتا و مدیریت پایدار اکوسیستم‌ها ضروری هستند (Ajani et al. 2024). با این حال، در حال حاضر بسیاری از دانش‌های بومی به علت ماهیتی که دارند، در معرض خطر نابودی هستند و زوال آن‌ها دور از ذهن نیست (Owolabi et al. 2022; Mdhului et al. 2021; Ogar, Pecl and Mustonen 2020; Maluleka and Ngoepe 2018). بنابراین، استفاده از فناوری‌های نوین و شبکه‌های اجتماعی می‌تواند راه امیدوارکننده‌ای برای احیا و حفظ نظام‌های دانش بومی باشند؛ زیرا با ایجاد بستری مناسب می‌توانند از طریق اشیای ملموس،

انقلابی نوین در دسترس‌پذیری دانش بومی ایجاد کنند (Aajani et al 2024; Chigwada and Ngulube 2025).

اهمیت دانش غنی بومی در ایران که برخی از آن‌ها سابقه چندین هزارساله دارند و با کلیت ایران عجین شده‌اند، بر کسی پوشیده نیست. این دانش بخشی از سرمایه ملی هر یک از اقوام ایرانی است و با دانشی که افراد جامعه از طریق مراکز رسمی مانند دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی دولتی و خصوصی کسب می‌کنند، به‌ظاهر تفاوت دارد؛ اما همه انواع آن در این خصوصیت کلی، که حاصل تجربه (مشاهده و آزمایش رسمی و غیررسمی) بوده و به اشکال گوناگون تکرار شده و اثبات شده‌اند، مشترک هستند (فرهادی ۱۳۹۳). این دانش همچنین، تا زمانی که جامعه ایرانی پا برجاست به‌عنوان پایه فرهنگی و فنی آن به تکامل خود ادامه می‌دهد و به‌صورت شفاهی از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌شود. این دانش در بازتاب حوزه‌های مختلف فرهنگی، هنری و صنایع دستی مناطق مختلف، طب سنتی، چرم‌سازی، قصه‌گویی، بازی‌های کودکان، صنایع غذایی، انواع سبک‌های معماری محلی، رقص‌های مناطق مختلف، هنرهای دستی از قبیل فیروزه‌کاری، سفالگری، میناکاری، قلم‌زنی و غیره بازنمون پیدا می‌کند. اما شوربختانه به نظر می‌رسد که بخش عظیمی از این دانش در معرض نابودی قرار دارد. بر اساس نظر «وارن»، آینده دانش بومی که بیانگر تجربه و حل مسائل توسط نسل‌های متعدد در قرن‌های مختلف و همراهی هزاران نفر از افراد بومی در سراسر جهان است، نامشخص است (۴). همچنین، باورهای غلط مبنی بر ناکارآمدی و سطحی بودن دانش بومی، زمینه را برای فراموشی و نابودی این دانش گرانبها فراهم کرده است. شاید یکی از دلایل اصلی کم‌رنگ شدن نقش دانش بومی در کشورهای جهان سوم آن است که کشورهای استعمارگر، دانش و اطلاعات مردم این کشورها را نادیده گرفته و همواره از آن‌ها به‌عنوان افرادی سرسخت، خرافی و واپسگرا یاد کرده‌اند (فاضل‌بیگی ۱۳۸۷).

پس با توجه به اهمیت دانش بومی و حفظ این دانش به‌عنوان سرمایه ارزشمند نسل‌ها در انتقال فرهنگ، دانش، هنر و غیره، نقش پژوهشگران دانش بومی که به مطالعه، پژوهش و انتشار تولیدات علمی در مورد فرهنگ، دانش و تجربیات جوامع بومی و محلی می‌پردازند، نیز اهمیت ویژه‌ای پیدا می‌کند؛ زیرا این پژوهشگران به‌دنبال درک عمیق‌تری از زندگی و دانش جوامع بومی هستند و با این کار می‌توانند به حفظ و توسعه این دانش‌ها کمک کنند. بنابراین، پژوهش حاضر با تأکید بر اهمیت تولیدات علمی و نقش

پژوهشگران در ماندگاری دانش بومی در چرخه دانشی، به بررسی دیدگاه پژوهشگران دانش بومی درباره گزاره‌های مراقبت از دانش بومی دیجیتال (رابطه، مسئولیت‌پذیری و احترام)^۱ می‌پردازد. پژوهش حاضر از سوی دیگر، عوامل مؤثر بر مراقبت از دانش بومی را از دیدگاه پژوهشگران و کاربران در شبکه اجتماعی «ریسرچ گیت» بررسی می‌کند. نتیجه حاصل از این بخش از پژوهش می‌تواند راهکاری مناسب برای سیاست‌گذاران و علاقه‌مندان به دانش و فرهنگ بومی در جهت حفظ آن ارائه نماید و قدمی هرچند کوچک در راستای شناخت وضعیت دانش بومی ایرانی در شبکه‌های اجتماعی علمی بردارد.

از سوی دیگر، استفاده از منابع محلی و مشارکت بومیان و کاربران در نقل و اشتراک دانش می‌تواند توسعه و نگهداری دانش بومی را ممکن سازد (وثوقی و حبیبی ۱۳۹۳). بنابراین در پژوهش حاضر، تمایل کاربران به همکاری در اشتراک و انتقال دانش بومی به‌عنوان یکی از راه‌های مراقبت از دانش بومی مورد بررسی قرار می‌گیرد. کاربران نقطه پیوند بین دانش بومی و جامعه هستند. پس، در صورتی که تمایل کاربران به این پیوند تأیید گردد، می‌توان به ماندگاری دانش بومی در چرخه علوم ایران امیدوار بود. همچنین مسئولان قادر خواهند بود مطابق با تمایلات کاربران، برنامه‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت تنظیم کنند.

۲. پرسش‌های پژوهش

۱. بر اساس دیدگاه پژوهشگران دانش بومی، کدام‌یک از گزاره‌های مراقبت از دانش بومی دیجیتال (رابطه، مسئولیت‌پذیری و احترام) اولویت دارد؟
۲. عوامل مشوق و بازدارنده مراقبت از دانش بومی بر اساس سه مؤلفه رابطه، مسئولیت‌پذیری و احترام کدام‌اند؟
۳. تمایل کاربران برای مراقبت از دانش بومی و همکاری در اشتراک و انتقال دانش بومی به‌عنوان راهکاری برای مراقبت از دانش بومی چگونه است؟

۳. پیشینه پژوهش

پژوهش‌های گوناگونی در زمینه دانش بومی و تأثیر شبکه‌ها و رسانه‌های اجتماعی بر انتشار، اشتراک‌گذاری و نگهداری از این دانش انجام شده است. این پژوهش‌ها

۱. برای توضیح درباره این گزاره‌ها نگاه کنید به: بخش «روش پژوهش»

نشان‌دهنده توجه روزافزون به اهمیت حفظ دانش بومی به‌عنوان عنصری کلیدی در پایداری اکوسیستم‌هاست (Ajani et al. 2024). در این راستا، پژوهشگران از روش‌های مختلفی استفاده کرده‌اند که شامل موارد زیر است: روش موردی اکتشافی و رویکرد پس‌پوزیتیویستی^۱ (Botangen, Vodanovich and Yu 2018)، مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با بهره‌گیری از نمونه‌گیری هدفمند و اطلاعات محور (Mosako and Abok 2024; Chigwada and Ngulube 2025)، مصاحبه عمیق (Balogun and Kalusopa 2021)، روش‌شناسی اکتشافی با یک پارادایم معرفتی تفسیرگرا (Ndelela and de la Harpe 2023)، نمونه‌گیری غیراحتمالی و مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و تحلیل موضوعی و بررسی ادبیات و روش کتابخانه‌ای، مشاهده و تجربه در مورد دانش بومی (Nyumba 2006).

پژوهشگران برای مراقبت از دانش بومی راهکارهای متفاوتی ارائه کرده‌اند. برخی از آن‌ها با ارائه پیشنهادهایی، موزه‌ها، کتابخانه‌ها و آرشیوهای دیجیتال را محل مناسبی برای ارتقای کاربرد دانش بومی در پروژه‌های توسعه معرفی می‌کنند (Mosako and Abok 2024; Liew and Lipscombe 2024; Chigwada and Ngulube 2023; Nyumba 2006). بر مستندسازی بومی، ایجاد ظرفیت توسعه و ارزش‌گذاری بومی تمرکز دارند (Nyumba 2006)، یا سرمایه‌گذاری‌های بزرگ فناوری و توسعه مهارت‌ها قبل از تحقق منافع را مفید می‌دانند (Ndelela and de la Harpe 2023). «موساکو و آبوک» همچنین، برنامه‌ریزی مناسب، کارگاه‌ها و آموزش در کنار نمایشگاه‌ها و ایجاد استراتژی‌های مستندسازی، داستان‌گویی و اولویت‌بندی دارایی‌های دانشی ناملموس در جهت مراقبت از دانش بومی را پیشنهاد می‌کنند (Mosako and Abok 2024).

در زمینه تعامل بین دانش بومی و شبکه‌های اجتماعی، برخی از پژوهشگران مزایایی را برای استفاده از شبکه‌های اجتماعی در حفظ و انتشار فرهنگ بومی برشمرده‌اند. «بوتانگن، وودانوویچ و یو» با هدف حفظ فرهنگ بومی مردم «ایگوروت»^۲ گروه‌های فیس‌بوک را برای ترویج دانش بومی بررسی کرده و دریافتند که رسانه‌های اجتماعی محبوب نقش مهمی در تبادل، احیا و یادگیری فرهنگ بومی دارند و ترویج یک رسانه مؤثر، راهبردی مناسب برای حفظ فرهنگ بومی در میان مهاجران بومی مردم «ایگوروت»

1. post-positivism

2. Igorot

است (Botangen, Vodanovich and Yu 2018). «ندللا و دلا هارپ» نیز با هدف تعیین نقش فناوری‌های رسانه‌های اجتماعی برای جمع‌آوری اطلاعات درباره فرهنگ و تاریخ ملت «هلویی»، فناوری‌های رسانه‌های اجتماعی را دارای مزایای زیادی برای جذب، ذخیره‌سازی و انتشار دانش بومی معرفی می‌کنند (Ndlela and de la Harpe 2023). پژوهش «ساوارد و کاژن» که با هدف حفاظت از زبان‌های بومی و جلوگیری از انقراض آن‌ها انجام شده، نشان داد که تنها ۲ درصد از توییت‌های منتشرشده دارای اطلاعات نادرست درباره زبان‌های بومی هستند (Savard and Caron 2024).

در مقابل، برخی پژوهشگران در کنار مزایای شبکه‌های اجتماعی، چالش‌هایی را نیز برای آن برشمرده‌اند. «اسماعیل هوزیچ و همکاران و سالاس-پیلکو» به این نتیجه رسیده‌اند که رسانه‌های اجتماعی می‌توانند به‌عنوان ابزاری برای حفظ و انتقال دانش بومی عمل کنند؛ اما در همان حال، ممکن است تنش‌هایی را نیز در جوامع بومی ایجاد کنند (Smailhodzic et al. 2025; Salas-Pilco 2025). این دوگانگی در تأثیر رسانه‌های اجتماعی بر دانش بومی، نیاز به بررسی‌های عمیق‌تری دارد. به‌عنوان مثال، در حالی که رسانه‌های اجتماعی می‌توانند به ترویج و گسترش دانش بومی کمک کنند، ممکن است به تضعیف ارزش‌های فرهنگی و اجتماعی نیز منجر شوند یا تحول سیاسی و به چالش کشیدن جریان‌های سیاسی را در پی داشته باشند (Moore 2022).

به‌طور کلی، پیشینه پژوهش‌ها در زمینه دانش بومی و تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر انتشار و نگهداری این دانش نشان می‌دهد که رسانه‌های اجتماعی می‌توانند به‌عنوان ابزاری مؤثر در ترویج و حفظ فرهنگ بومی عمل کنند؛ همان‌گونه که پژوهش‌هایی مانند «بوتانگن» و همکاران و «ندللا و دلا هارپ» به نقش مثبت این رسانه‌ها در تبادل و احیای دانش بومی اشاره کرده‌اند. این پژوهش‌ها با استفاده از روش‌های متنوعی از جمله مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته و روش‌های اکتشافی، به بررسی ابعاد مختلف این موضوع پرداخته‌اند (Botangen, Vodanovich and Yu 2018; Ndlela and de la Harpe 2023). با این حال، چالش‌هایی نیز وجود دارند که می‌توانند به تضعیف ارزش‌های فرهنگی و اجتماعی منجر شوند؛ چالش‌هایی که در پژوهش‌های (Smailhodzic et al. (2025); Salas-Pilco (2025) به این دوگانگی اشاره کرده‌اند. البته، پژوهشگران راهکارهای متنوعی از جمله

استفاده از موزه‌ها و کتابخانه‌ها به‌عنوان مکان‌های مناسب برای ارتقای کاربرد دانش بومی برای مراقبت از آن ارائه کرده‌اند (Mosako and Abok 2024; Liew and Lipscombe 2024). همچنین، تأکید بر مستندسازی بومی و ایجاد ظرفیت‌های توسعه به‌عنوان راهکارهای کلیدی در این زمینه مطرح شده است (Nyumba 2006; Ndlela and de la Harpe 2023). در نهایت، برای بهره‌برداری بهینه از پتانسیل‌های رسانه‌های اجتماعی در حفظ دانش بومی، نیاز به رویکردی جامع و متوازن وجود دارد که هم به مزایا و هم به چالش‌های این فناوری‌ها توجه کند و به‌طور همزمان بر راهکارهای عملی تمرکز نماید.

۴. روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع کاربردی و به روش ترکیبی در دو نوع کیفی و کمی انجام شده است. در مطالعه کیفی از نمونه‌گیری هدفمند و اطلاعات‌محور برای جمع‌آوری بینش پژوهشگران در شبکه اجتماعی علمی «ریسرچ‌گیت» استفاده شده است. در این راستا، ۱۲ نفر از پژوهشگرانی که در حوزه‌های زبان بومی، معماری سنتی و بومی، هنرهای تجسمی و هنرهای دستی بومی امتیاز علاقه‌مندی به تحقیق^۱ بالانتری در «ریسرچ‌گیت» نسبت به هم‌تایان خود داشتند (بالاترین امتیاز ۶۰۸/۵، پایین‌ترین امتیاز ۷۷) و حاضر به مصاحبه شدند، استفاده شد. امتیاز علاقه‌مندی به تحقیق را «ریسرچ‌گیت» به پژوهشگران اختصاص می‌دهد و این در واقع، نشان‌دهنده تأثیر پژوهش‌های محققان در جامعه علمی است و به همین دلیل، معیاری مناسب برای انتخاب فعال‌ترین پژوهشگران محسوب می‌شود. جمع‌آوری داده‌ها از طریق مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و به‌صورت برخط^۲ انجام گرفت و در کنار مصاحبه در صورت لزوم ارتباطات لازم با مصاحبه‌شوندگان به‌صورت یکتا و پویا ایجاد گردید تا عمق مصاحبه بیشتر شود.

برای طراحی مصاحبه از چارچوب مفهومی پژوهش (Liew and Lipscombe 2024) بهره‌گیری شد. همان‌طور که آن‌ها بیان می‌کنند، سه محور «رابطه»، «مسئولیت» و «احترام» در مدیریت و مراقبت از دانش بومی اهمیت فراوانی دارد. تأکید بر محور «رابطه» بر این اصل استوار است که تولید دانش تنها با روابطی که آفرینندگان دانش با هم دارند، ممکن است (Wagner 2022) و مدیریت دانش بومی باید نتیجه تعامل و گفت‌وگوی مداوم

1. research interest score

2. online

نویسندگان باشد. گزاره «مسئولیت‌پذیری» نیز که در بحث دانش بومی در غیاب قوانین مالکیت معنوی در حاشیه قرار دارد، از سطح قوانین مدون خارج شده و در این پژوهش به سمت مسئولیت اجتماعی می‌رود. از این‌رو، در این گزاره، مسئولیت‌های اجتماعی و اخلاقی نویسندگان در ایجاد فضای امن اجتماعی مد نظر قرار می‌گیرد. اما آنچه که در کنار فضای امن اجتماعی اهمیت دارد، وضعیت و امنیت فرهنگی است که مبنای گزاره سوم «احترام» را شکل می‌دهد. یک فضای دارای «احترام» فضایی است که در آن هیچ کلمه چالش برانگیز، حمله لفظی یا انکار هویت «بومی» رخ نمی‌دهد (Liew and Lipscombe, 2024).

در بخش اول مصاحبه این سه گزاره یعنی رابطه، مسئولیت‌پذیری و احترام مورد توجه و بررسی قرار گرفت. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از تحلیل موضوعی، شناسایی و کاوش الگوها و معانی تکراری در داده‌های جمع‌آوری شده استفاده شد و کدگذاری‌های لازم انجام گرفت.

برای انجام بخش دوم مصاحبه، بعد از بررسی متون مرتبط، لیستی از عوامل تشویق‌کننده و بازدارنده مراقبت از دانش بومی در شبکه‌های اجتماعی به دست آمد که بر اساس آن پروتکل مصاحبه عمیق به صورت غیرمستقیم طراحی شد. وجه مشترک یافته‌های به دست آمده از بررسی متون و مصاحبه عمیق به صورت چک‌لیستی تهیه و توسط همان دوازده پژوهشگر تأیید گردید. در نهایت، برای اطمینان از نتیجه به دست آمده، پرسشنامه محقق‌ساخته‌ای بر اساس این چک‌لیست تهیه و به تأیید سه نفر از خبرگان رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی رسید. بعد از تأیید روایی و پایایی ابزار پژوهش، پرسشنامه به صورت آنلاین برای ۶۰۰ نفر از کاربرانی که در تراکنش‌های مربوط به انتشارات مصاحبه‌شوندگان فعالیت داشتند (با لایک، کامنت و اشتراک) ارسال گردید که از این تعداد، ۴۶۱ نفر به پرسشنامه پاسخ دادند. یافته‌های ارائه شده در ادامه، نقاط تلاقی نظرات پژوهشگران و کاربران در شبکه اجتماعی «ریسرچ‌گیت» را نشان می‌دهد.

برای پاسخ به سؤال سوم و تعیین تمایل کاربران برای مراقبت از دانش بومی، پرسشنامه‌ای دارای سؤالات بسته تهیه و گویه‌های آن بر اساس تمایل کاربران برای اشتراک و انتقال دانش بومی به عنوان راهکاری برای مراقبت از آن طراحی گردید. سپس با تأیید روایی و پایایی پرسشنامه و توزیع آنلاین آن بین کاربران هر رشته به تفکیک، ۲۳۳ نفر به آن پاسخ دادند.

۵. تجزیه و تحلیل یافته‌ها

۵-۱. کدام‌یک از گزاره‌های مراقبت از دانش بومی دیجیتال (رابطه، مسئولیت‌پذیری و احترام) اولویت دارد؟
با رویکرد «فرایند تحلیل سلسله‌مراتبی»^۱ در گام اول، بار وزنی سه مؤلفه مراقبت از دانش بومی محاسبه گردید. نتایج در جدول ۱، نشان داده شده است.

جدول ۱. اولویت‌بندی گزاره‌های مراقبت از دانش بومی دیجیتال

ردیف	گزاره	جنسیت	فراوانی	میانگین هندسی	بار وزنی
۱	مسئولیت‌پذیری	۲ زن / ۶ مرد	۸	۰/۸۲	۰/۴۷
۲	احترام	۱ زن / ۲ مرد	۳	۰/۶۸	۰/۳۹
۳	رابطه	۱ مرد	۱	۰/۲۳	۰/۱۳
	جمع			۱/۷۳	۱

همانگونه که مشخص است، بین گزاره‌های رابطه، مسئولیت‌پذیری و احترام، مسئولیت‌پذیری با بار وزنی ۰/۴۷ در مقایسه با دو گزاره دیگر دارای اولویت بیشتری است و نشان می‌دهد که پژوهشگران برای مسئولیت اجتماعی خود در راستای ماندگاری دانش بومی (حوزه زبان، معماری، هنرهای تجسمی و هنرهای دستی بومی) اهمیت ویژه‌ای قایل هستند. آن‌ها حوزه تخصصی خود را به‌عنوان عاملی تأثیرگذار در آینده جامعه و مردم بومی منطقه و مأموریت خود را حفظ دانش بومی برای اعتلای فرهنگ ایرانی اعلام کرده‌اند. در واقع، این افراد هدف خود را ماندگاری دانش بومی در جوامع مرتبط تعیین کرده و اولویت خود را مراقبت و گوش دادن به جوامع بومی می‌دانند که همان بحث اولویت مسئولیت‌پذیری بر ایجاد رابطه است. برای آن‌ها چگونگی تأثیر تولیدات علمی‌شان بر جوامع داخلی نسبت به تأثیر بر جوامع خارجی (جهانی شدن) ارجحیت دارد؛ به این معنا که پژوهشگران ترجیح می‌دهند به‌دنبال یک پژوهشگر هم‌هدف باشند تا صرفاً اطلاع‌یابی پژوهشگران دیگر در سطح جهانی از یک دانش تخصصی. آن‌ها همچنین، در غیاب قوانین مالکیت معنوی، به اصول سنتی و ارزش‌های فرهنگی حساس هستند که نشان‌دهنده مسئولیت‌پذیری علمی آن‌هاست.

1. Analytic Hierarchy Process (AHP)

۵-۲. عوامل مشوق و بازدارنده مراقبت از دانش بومی بر اساس سه مؤلفه رابطه، مسئولیت‌پذیری و احترام کدام‌اند؟
در گام بعد، بر اساس سه مؤلفه مراقبت از دانش بومی و مصاحبه با پژوهشگران ۸ عامل به‌عنوان عوامل مشوق و ۸ عامل به‌عنوان عوامل بازدارنده در تسهیل مراقبت از دانش بومی کشف گردید که در جدول ۲، آمده است.

جدول ۲. مهم‌ترین عوامل مشوق و بازدارنده مراقبت از دانش بومی بر اساس سه مؤلفه رابطه، مسئولیت‌پذیری و احترام از دید پژوهشگران

نوع عامل	مؤلفه	زیر مؤلفه
عوامل تشویق‌کننده (مداوم)	رابطه (تعامل)	شهرت پژوهشگران همکار و امکان ایجاد ارتباط در شبکه‌های اجتماعی بین آن‌ها استفاده از شبکه اجتماعی مناسب برای ارتباط با مخاطبان مرتبط و قابلیت‌های مناسب آن شبکه جهت ارائه یافته‌ها (قابلیت فرامتن، صوت و غیره) تجربه‌های مثبت قبلی
مسئولیت‌پذیری (مسئولیت اجتماعی)		حمایت‌های نهادهای دولتی و غیردولتی از پروژه‌های مرتبط با دانش بومی در کشور تعامل و تجربیات شخصی پژوهشگران با جوامع بومی و مشاهده تأثیر اقدامات خود به‌صورت مستقیم
احترام (بدون حمله لفظی یا انکار هویت)		تشویق مادی و معنوی پژوهشگران به انجام پژوهش در سطح جهانی (برای مثال، در سالی که یونسکو آن را «سال زبان‌های بومی» نامید، جوایز متعددی به پژوهشگران حوزه داده شد) آموزش و آگاهی‌رسانی بابت ماندگاری تولیدات علمی پژوهشگران در طول تاریخ وجود قوانین مدون و داوری تخصصی بر تولیدات علمی
عوامل بازدارنده (مداوم)	رابطه (تعامل)	عدم همفکری، زبان غیرمشترک یا اعتقادات غیرمشترک بین پژوهشگران (جنسیت‌زدگی یا دین‌زدگی)
مسئولیت‌پذیری (مسئولیت اجتماعی)		عدم نگارش منطبق با استاندارد جهانی (نداشتن آواشناسی برای کلمات کهن، ناخوانا بودن برخی از تصاویر قدیمی و غیره) که باعث عدم درک متقابل پژوهشگران و قطع سلسله پژوهش‌ها می‌شود. روبه‌رو شدن پژوهشگران با چالش‌های غیرقابل حل (مانند از بین رفتن کامل یک زبان بومی) فقدان چارچوب‌های قانونی و اخلاقی معین در حوزه انتشار دانش بومی پیش‌داوری‌های نادرست عموم و عدم حمایت و همکاری جامعه بومی

نوع عامل	مؤلفه	زیر مؤلفه
	احترام (بدون حمله لفظی یا انکار هویت)	استفاده از متون تخصصی و پیچیده که درک آن برای مردم سخت است و بی طرف نبودن پژوهشگران فشار بیرونی بر تولید محتوا
		وجود منابع داوری نشده و استفاده از منابع غیررسمی و تأیید نشده توسط برخی از پژوهشگران (وبسایت‌ها، ویکی‌پدیا، سخنرانی‌های غیررسمی و ... (Battiste) (2002)

در گام دوم، فراوانی و فراوانی نسبی عوامل مشوق و بازدارنده مراقبت از دانش بومی محاسبه گردید (جدول ۳). بر این اساس، «تعامل و تجربیات شخصی پژوهشگران با جوامع بومی و مشاهده تأثیر اقدامات خود به صورت مستقیم» با فراوانی نسبی (۱۴/۶۲۴)، «آموزش و آگاهی رسانی بابت ماندگاری تولیدات علمی پژوهشگران در طول تاریخ» با فراوانی نسبی (۱۱/۶۲۵) و «تجربه‌های مثبت قبلی» با فراوانی نسبی (۹/۱۲۵) دارای بالاترین فراوانی نسبی و عامل «وجود قوانین مدون و داوری تخصصی بر تولیدات علمی» با فراوانی نسبی (۲/۸۷۵) دارای پایین‌ترین فراوانی نسبی در بین عوامل مشوق در تسهیل مراقبت از دانش بومی در شبکه‌های اجتماعی بودند. از سوی دیگر، «پیش‌داوری‌های نادرست عموم و عدم حمایت و همکاری جامعه بومی» با فراوانی نسبی (۱۸/۵) و «فقدان چارچوب‌های قانونی و اخلاقی معین در حوزه انتشار دانش بومی» با فراوانی نسبی (۱۴) به عنوان عوامل بازدارنده تسهیل مراقبت از دانش بومی با بالاترین فراوانی نسبی شناخته شدند.

جدول ۳. فراوانی و فراوانی نسبی عوامل مشوق و بازدارنده مراقبت از دانش بومی در شبکه‌های اجتماعی علمی

نوع عامل	عنوان	فراوانی	فراوانی نسبی
عوامل تشویق کننده	تعامل و تجربیات شخصی پژوهشگران با جوامع بومی و مشاهده تأثیر اقدامات خود به صورت مستقیم	۱۱۷	۱۴/۶۲۵
	آموزش و آگاهی رسانی بابت ماندگاری تولیدات علمی پژوهشگران در طول تاریخ	۹۳	۱۱/۶۲۵
	تجربه‌های مثبت قبلی	۷۳	۹/۱۲۵
	تشویق مادی و معنوی پژوهشگران به انجام پژوهش در سطح جهانی	۵۹	۷/۳۷۵
	شهرت پژوهشگران همکار و امکان ایجاد ارتباط در شبکه‌های اجتماعی بین آن‌ها	۴۱	۵/۱۲۵
	حمایت‌های نهادهای دولتی و غیردولتی از پروژه‌های مرتبط با دانش بومی در کشور	۳۰	۳/۷۵

نوع عامل	عنوان	فراوانی نسبی	فراوانی
عوامل بازدارنده	استفاده از شبکه اجتماعی مناسب برای ارتباط با مخاطبان مرتبط و قابلیت‌های مناسب آن شبکه جهت ارائه یافته‌ها (قابلیت فرامتن، صوت و غیره)	۳/۱۲۵	۲۵
	وجود قوانین مدون و داوری تخصصی بر تولیدات علمی	۲/۸۷۵	۲۳
	جمع		۴۶۱
	پیش‌داوری‌های نادرست عموم و عدم حمایت و همکاری جامعه بومی	۱۸/۵	۱۴۸
	فقدان چارچوب‌های قانونی و اخلاقی معین در حوزه انتشار دانش بومی	۱۴	۱۱۲
	وجود منابع داوری نشده و استفاده از منابع غیررسمی و تأیید نشده توسط برخی از پژوهشگران (وبسایت‌ها، ویکی‌پدیا، سخنرانی‌های غیررسمی و ...)	۸/۸۷۵	۷۱
	فشار بیرونی بر تولید محتوا	۵/۶۲۵	۴۵
	استفاده از متون تخصصی و پیچیده که درک آن برای مردم سخت است و بی‌طرف نبودن پژوهشگران	۳/۲۵	۲۶
	عدم همفکری، زبان غیرمستترک یا اعتقادات غیرمستترک بین پژوهشگران (جنسیت‌زدگی یا دین‌زدگی)	۳	۲۴
	عدم نگارش منطبق با استانداردهای جهانی (نداشتن آواشناسی برای کلمات کهن، ناخوانا بودن برخی از تصاویر قدیمی و غیره) که باعث عدم درک متقابل پژوهشگران و قطع سلسله پژوهش‌ها می‌شود.	۲/۷۵	۲۲
روبه‌رو شدن پژوهشگران با چالش‌های غیرقابل حل (مانند از بین رفتن کامل یک زبان بومی)	۱/۶۲۵	۱۳	
جمع			۴۶۱

در گام سوم، ضریب اهمیت هر عامل با توجه به بار وزنی مؤلفه مربوط و فراوانی نسبی عامل محاسبه گردید.

جدول ۴. ضریب اهمیت عوامل مشوق و بازدارنده مراقبت از دانش بومی در شبکه‌های اجتماعی علمی

نوع عامل	عنوان	فراوانی نسبی	بار وزنی مؤلفه	ضریب اهمیت
عوامل تشویق‌کننده	تعامل و تجربیات شخصی پژوهشگران با جوامع بومی و مشاهده تأثیر اقدامات خود به صورت مستقیم	۱۴/۶۲۵	۰/۳۹	۵/۷
	آموزش و آگاهی‌رسانی بابت ماندگاری تولیدات علمی پژوهشگران در طول تاریخ	۱۱/۶۲۵	۰/۴۷	۵/۴۶
	تجربه‌های مثبت قبلی	۹/۱۲۵	۰/۴۷	۴/۲۸

نوع عامل	عنوان	فراوانی نسبی	بار وزنی مؤلفه	ضریب اهمیت
	تشویق مادی و معنوی پژوهشگران به انجام پژوهش در سطح جهانی	۷/۳۷۵	۰/۱۳	۰/۹۵
	شهرت نویسندگان همکار و امکان ایجاد ارتباط در شبکه‌های اجتماعی بین آن‌ها	۵/۱۲۵	۰/۱۳	۰/۶۶
	حمایت‌های نهادهای دولتی و غیردولتی از پروژه‌های مرتبط با دانش بومی در کشور	۳/۷۵	۰/۱۳	۰/۴۸
	استفاده از شبکه اجتماعی مناسب برای ارتباط با مخاطبان مرتبط و قابلیت‌های مناسب آن شبکه جهت ارائه یافته‌ها (قابلیت فرامتن، صوت و غیره)	۳/۱۲۵	۰/۳۹	۱/۲۱
	وجود قوانین مدون و داوری تخصصی بر تولیدات علمی	۲/۸۷۵	۰/۱۳	۰/۳۷
عوامل بازدارنده	پیش‌داوری‌های نادرست عموم و عدم حمایت و همکاری جامعه بومی	۱۸/۵	۰/۳۹	۷/۲۱
	فقدان چارچوب‌های قانونی و اخلاقی معین در حوزه انتشار دانش بومی	۱۴	۰/۴۷	۶/۵۸
	وجود منابع داوری نشده و استفاده از منابع غیررسمی و تأیید نشده توسط برخی از پژوهشگران (وبسایت‌ها، ویکی‌پدیا، سخنرانی‌های غیررسمی و ...)	۸/۸۷۵	۰/۳۹	۳/۴۶
	فشار بیرونی بر تولید محتوا	۵/۶۲۵	۰/۴۷	۲/۶۴
	استفاده از متون تخصصی و پیچیده که درک آن برای مردم سخت است و بی‌طرف نبودن پژوهشگران	۳/۲۵	۰/۱۳	۰/۴۲
	عدم همفکری، زبان غیرمستترک یا اعتقادات غیرمستترک بین پژوهشگران (جنسیت‌زدگی یا دین‌زدگی)	۳	۰/۱۳	۰/۳۹
	عدم نگارش منطبق با استانداردهای جهانی (نداشتن آواشناسی برای کلمات کهن، ناخوانا بودن برخی از تصاویر قدیمی و غیره) که باعث عدم درک متقابل نویسندگان و قطع سلسله پژوهش‌ها می‌شود.	۲/۷۵	۰/۳۹	۱/۰۷
	روبه‌رو شدن پژوهشگران با چالش‌های غیرقابل حل (مانند از بین رفتن کامل یک زبان بومی)	۱/۶۲۵	۰/۳۹	۰/۶۳

همانگونه که در جدول ۴، مشخص است، از بین عوامل مشوق در تسهیل مراقبت از دانش بومی به ترتیب «تعامل و تجربیات شخصی پژوهشگران با جوامع بومی و مشاهده تأثیر اقدامات خود به صورت مستقیم» با ضریب اهمیت (۵/۷) و «آموزش و آگاهی‌رسانی بابت ماندگاری تولیدات علمی پژوهشگران در طول تاریخ» با ضریب اهمیت (۵/۴۶)

به‌عنوان مهم‌ترین عوامل مشوق در تسهیل مراقبت از دانش بومی و عامل «وجود قوانین مدون و داوری تخصصی بر تولیدات علمی» با ضریب اهمیت (۰/۳۷) به‌عنوان عامل مشوق با کمترین درجه اهمیت تشخیص داده شد.

از بین عوامل بازدارنده نیز عامل «پیش‌داوری‌های نادرست عموم و عدم حمایت و همکاری جامعه بومی» با ضریب اهمیت (۷/۲۱) به‌عنوان مهم‌ترین عامل بازدارنده مراقبت از دانش بومی در شبکه‌های اجتماعی و عامل «روبه‌رو شدن پژوهشگران با چالش‌های غیرقابل حل» با ضریب اهمیت (۰/۳۹) به‌عنوان عامل بازدارنده با کمترین اهمیت تعیین شدند.

۳-۵. تمایل کاربران برای مراقبت از دانش بومی و همکاری در اشتراک و انتقال دانش بومی به‌عنوان راهکاری برای مراقبت از دانش بومی چگونه است؟

بر اساس یافته‌های به‌دست آمده از پرسشنامه بسته، جدول ۵، تهیه گردید. طبق این جدول، تمام کاربران در حوزه «هنرهای دستی بومی (قالی‌بافی، انواع دوزندگی، انواع قلم‌زنی)» به اشتراک و انتقال دانش بومی تمایل دارند. همچنین کاربران رشته «معماری سنتی و بومی» با درصد تمایل ۹۲/۶۴ کمترین تمایل را برای مراقبت از دانش بومی و همکاری در اشتراک و انتقال دانش بومی نسبت به سایر رشته‌های مورد بررسی نشان داده‌اند.

از نظر روش اشتراک‌گذاری، تعداد بیشتری از کاربران اشتراک‌گذاری مستقیم (فردبه‌فرد) را به اشتراک‌گذاری در شبکه‌های اجتماعی ترجیح داده‌اند (۶۲ نفر). همچنین در روش انتقال دانش نیز، انتقال دانش به‌صورت استاد-شاگردی نسبت به انتقال دانش با داستان‌سرایی امتیاز بیشتری کسب کرده است (۱۱۹ نفر).

جدول ۵. وضعیت تمایل کاربران برای مراقبت از دانش بومی و همکاری در اشتراک و انتقال دانش بومی

ردیف	موضوع	فراوانی	جنسیت	تمایل به مراقبت از دانش بومی (درصد)	فراوانی تمایل به اشتراک‌گذاری در شبکه‌های اجتماعی	فراوانی تمایل به اشتراک‌گذاری مستقیم (رو در رو)	فراوانی تمایل به انتقال با داستان‌سویی ^۱	فراوانی تمایل به انتقال دانش به صورت استاد-شاگردی ^۲	فراوانی افراد تمایل
۱	زبان بومی	۷۹	زن ۳۷ مرد ۴۲	۹۸/۷۳	۱۷	۳۶	۱	۲۴	۷۸ نفر
۲	معماری سنتی و بومی	۶۸	زن ۷ مرد ۶۱	۹۲/۶۴	۱۴	۱۲	۱	۳۶	۶۳ نفر
۳	هنرهای تجسمی (نقاشی، خوشنویسی، مجسمه‌سازی، گرافیک، تصویرسازی)	۳۷	زن ۱۱ مرد ۲۶	۹۷/۲۹	۴	۳	۱	۲۸	۳۶ نفر
۴	هنرهای دستی بومی (قالی‌بافی، انواع دوزندگی، انواع قلم‌زنی)	۴۹	زن ۳۷ مرد ۱۲	۱۰۰	۷	۱۱	۰	۳۱	۴۹ نفر
کل		۲۳۳	زن ۹۲ مرد ۱۴۱	۹۷/۱۶۵	۴۲	۶۲	۳	۱۱۹	۲۲۶ نفر

۶. بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به هدف پژوهش حاضر که تعیین عوامل مؤثر بر مراقبت از دانش بومی و بررسی تمایل پژوهشگران و کاربران «ریسرچ‌گیت» بر اشتراک و انتقال دانش بومی است، ابتدا اولویت‌بندی گزاره‌های مراقبت از دانش بومی مورد بررسی قرار گرفت. یافته‌های پژوهش نشان داد که از بین گزاره‌های رابطه، مسئولیت‌پذیری و احترام، گزاره مسئولیت‌پذیری با بار وزنی ۰/۴۷ در مقایسه با دو گزاره دیگر دارای اولویت بیشتری است. این موضوع نشان می‌دهد که پژوهشگران برای مسئولیت اجتماعی خود در راستای ماندگاری دانش بومی (حوزه زبان، معماری سنتی و بومی، هنرهای تجسمی و هنرهای دستی بومی) اهمیت

1. storytelling
2. mentoring

ویژه‌ای قابل هستند. مسئولیت اجتماعی به تعهدات اجتماعی، اخلاقی (جلالی و ایمان ۱۳۹۹) و فرهنگی انسان اشاره دارد. حال، اگر واژه مسئولیت اجتماعی با واژه‌های دانش و جامعه محلی و بومی تلفیق گردد، فرد به‌جای اینکه خود را در قبال حفظ دانش فراملی مسئول ببیند، ترجیح می‌دهد به دنبال راهی برای حفظ دانش بومی و منطقه‌ای خود باشد. در واقع، فردی با حس مسئولیت‌پذیری سعی می‌کند به فرهنگ بومی آمیخته شود و حفظ، احیا و ماندگاری دانش بومی را به‌عنوان وظیفه خود تلقی کرده و آن را تعهد درونی و قلبی خود می‌داند (Lake et al. 2017; Jessen et al. 2022). نتایج این پژوهش با پژوهش‌های Liew and Lipscombe (2024) همراستاست، زیرا در این پژوهش‌ها بافت اجتماعی و به‌طور خاص عامل مسئولیت اجتماعی را به‌عنوان عاملی بسیار مهم در حفظ و مراقبت از دانش بومی معرفی کرده‌اند. این احساس مسئولیت می‌تواند جنبه‌های مختلفی نظیر احساس مسئولیت در مقابل حفظ و انتقال دانش بومی، استفاده پایدار از منابع طبیعی و تقویت علمی و عملی جوامع محلی برای همکاری در مراقبت از دانش را دربرگیرد.

در مرحله بعد با انجام مصاحبه عمیق، ۸ عامل مشوق و ۸ عامل بازدارنده مراقبت از دانش بومی توسط پژوهشگران تعیین شد. «تعامل و تجربیات شخصی نویسندگان با جوامع بومی و مشاهده تأثیر اقدامات خود به‌صورت مستقیم» با ضریب اهمیت ۵/۷ مهم‌ترین عامل مشوق شناخته شد. این عامل با افزایش آگاهی و ایجاد فهم عمیق به پژوهشگران در نگارش آثار مستندتر و معتبرتر کمک می‌کند و با ایجاد ارتباط اجتماعی با کیفیت، آن‌ها را به بازنگری در رویکردهای اخلاقی و اجتماعی خود ترغیب می‌کند. بعد از این عامل، عامل «آموزش و آگاهی‌رسانی بابت ماندگاری تولیدات علمی پژوهشگران در طول تاریخ» با ضریب اهمیت ۵/۴۶ به‌عنوان مهم‌ترین عوامل مشوق در تسهیل مراقبت از دانش بومی تعیین شد. این دیدگاه ناشی از آن است که پژوهشگران تلاش‌ها و تولیدات علمی خود را آثاری جاودان تلقی می‌کنند که بعد از گذشت سال‌ها در چرخه دانشی باقی می‌مانند. از این‌رو، در بهبود کیفیت گزارشات، اسناد، و آموزش‌های خود اهتمام می‌ورزند و مایل‌اند مستندی ماندگار خلق کنند. در همین راستا، «سیمپسون» در پژوهش خود تأیید می‌کند که هر منطقه به افرادی نیاز دارد که در فرهنگ بومی غوطه‌ور شوند و با آموزش اصولی برای حفظ نظام آن سرزمین بکوشند (Simpson 2014). بنابراین، دو عامل تعامل و تجربه شخصی و غوطه‌ور شدن در جامعه اهمیت ویژه‌ای دارد که در ادامه آن، آموزش به نسل‌های بعد و به یادگار نهادن تولیدات دانش بومی میسر خواهد شد.

از سوی دیگر، عامل «وجود قوانین مدون و داوری تخصصی بر تولیدات علمی» با ضریب اهمیت ۰/۳۷ به‌عنوان عامل مشوق با کمترین درجه اهمیت تشخیص داده شد. این عامل به‌طور غیرمستقیم بر الف) اعتباربخشی به تولیدات علمی و ماندگاری آن‌ها در چرخه استنادی، ب) ایجاد شبکه‌های همکاری، و ج) تسهیل دسترسی به منابع مالی با ایجاد امکان سرمایه‌گذاری نهادهای تأمین‌کننده مالی بر روی پروژه‌هایی که دارای اعتبار علمی هستند، مؤثر هستند. همچنین، وجود قوانین مدون می‌تواند به تدوین خط‌مشی مشخص، برنامه‌های توسعه‌ای، و آمادگی در برابر بلایا منجر گردد (Balogun and Kalusopa 2021) که توجه به این عامل را نیز ضروری می‌کند.

عوامل «پیش‌داوری‌های نادرست عموم و عدم حمایت و همکاری جامعه بومی» با ضریب اهمیت ۷/۲۱ و «فقدان چارچوب‌های قانونی و اخلاقی معین در حوزه انتشار دانش بومی» با ضریب اهمیت ۶/۵۸ به‌عنوان مهم‌ترین عوامل بازدارنده مراقبت از دانش بومی تعیین شدند. به این علت که روند دسترسی به اطلاعات و دانش موجود در اذهان مردم خودبه‌خود سخت است و عدم همکاری جوامع بومی با پژوهشگران و پیش‌داوری‌های مردم که به شکل تعصب نمود می‌یابد (Fargetti and de Carvalho 2023)، این فرایند را سخت‌تر نیز می‌کند. افزون بر این، افراد غیرمتخصص و بی‌تجربه دست به انتشار تولیدات علمی بی‌کیفیت یا نادرست می‌زنند که کنترل تأثیر آن‌ها بر اذهان مردم عادی و تغییر دیدگاه‌های آن‌ها را بسیار سخت می‌کند. در این صورت، نویسندگان متخصص باید ابتدا به مبارزه با نشر اکاذیب، نژادپرستی‌ها، تبعیض ساختاری و سیستمی، اطلاعات ناکامل و شایعه‌ها پرداخته (Maddox and Morton Ninomiya 2025)، آنگاه، اطلاعات و دانش مناسب را منتشر کنند که این خود هزینه‌های زمانی، مالی و انسانی بسیاری را می‌طلبد. از این‌رو، نبود قوانین مشخص و کمیته‌ای معین برای کنترل، داوری و به‌روزرسانی مطالب مربوط به دانش بومی در شبکه‌های اجتماعی عاملی بازدارنده شناخته می‌شود.

همین‌طور عامل «روبه‌رو شدن پژوهشگران با چالش‌های غیرقابل حل» با ضریب اهمیت ۰/۶۳ نیز کمترین میزان اهمیت را دارد. عواملی مانند از بین رفتن (انقراض دانش یا نبودن شواهد کافی)، تعارض با علوم مدرن و غیره، از این دسته هستند که اگرچه ضریب اهمیت کمی را به خود اختصاص داده‌اند، اما قابل چشم‌پوشی نیستند.

در مرحله آخر پژوهش، نتایج نشان داد که تمایل کاربران برای مراقبت از دانش بومی و همکاری در اشتراک و انتقال دانش بومی به‌عنوان راهکاری برای مراقبت از دانش

بومی، قابل توجه (۹۷/۱۶۵) است که با پژوهش (AM (2019) همراستا تلقی می‌شود. با توجه به ماهیت دانش بومی و حوزه‌های مورد بررسی در پژوهش حاضر (زبان بومی، معماری سنتی و بومی، هنرهای تجسمی و هنرهای دستی بومی)، ۵۱/۰۷ درصد (۱۱۹ نفر) به انتقال دانش از طریق استاد-شاگردی و ۲۶/۶۰ درصد (۶۲ نفر) به اشتراک دانش به صورت رو‌دررو و تمایل دارند. این نتیجه با آنچه که «هریس» ادعا می‌کند منطبق است، زیرا وی یکی از پرکاربردترین و بهترین راه‌های یادگیری و کسب دانش در مراکز دانش بومی را یادگیری فیزیکی، کلامی و تصویری معرفی می‌کند (Harris 2022).

از سوی دیگر، کمترین میزان تمایل مربوط به انتقال دانش از طریق داستان‌سرایی با ۱/۲۸ درصد (۳ نفر) است که این عامل می‌تواند ناشی از ماهیت آموزشی هر یک از حوزه‌های موضوعی بالا باشد. بر اساس نظر کاربران مورد بررسی، اطلاع از تاریخچه شکل‌گیری و سپری کردن آموزش‌های شفاهی با استفاده از داستان‌سرایی می‌تواند برای ماندگاری دانش بومی در اذهان مردم کافی نباشد. همان‌گونه که «مالولکا» نیز با بررسی نوع خاصی از دانش بومی ادعا می‌کند که دانش بومی از طریق مشاهده، تقلید، پیروی از دستورات و انجام وظایف به صورت عملی به دست می‌آید و تنها آموزش شفاهی یا داستان‌سرایی به حفظ دانش بومی کمک نمی‌کند (Maluleka 2017). اما نتیجه به دست آمده با پژوهش «موساکو و آبوک» که داستان‌سرایی را یکی از مهم‌ترین راه‌های نگهداری از دارایی‌های دانشی ناملموس می‌دانند (Mosako and Abok 2024)، همراستا نیست. این عامل می‌تواند ناشی از ماهیت حوزه‌های موضوعی مورد پژوهش باشد، زیرا حوزه‌هایی مانند معماری سنتی و بومی، هنرهای تجسمی و هنرهای دستی بومی با یادگیری عمیق، تمرین و ممارست آموخته می‌شوند؛ در حالی که داستان‌سرایی بیشتر بر حوزه اشتراک دانش متمرکز است و با روایی کردن دانش ضمنی، قادر است کسب برخی از حوزه‌های دانشی را آسان‌تر کند (Mamabolo 2014).

به‌طور خلاصه، می‌توان گفت که دولت‌های ملی، محلی و سیاست‌گذاران قادرند با تأکید بر عوامل مشوق و کنترل عوامل بازدارنده در مسیر مراقبت از دانش بومی قدم بردارند. با توجه به نتایج پژوهش حاضر که در آن گزاره «مسئولیت‌پذیری» که به مسئولیت اجتماعی پژوهشگران اشاره دارد و عامل «تعامل و تجربیات شخصی پژوهشگران با جوامع بومی و مشاهده تأثیر اقدامات خود به صورت مستقیم» که به عنوان مهم‌ترین عامل مشوق شناخته شد، دولت‌ها و سیاست‌مداران می‌توانند طرح‌هایی در جهت ایجاد

حس مسئولیت‌پذیری و تسهیل دسترسی پژوهشگران به جوامع محلی تهیه کنند. این طرح‌ها نظیر ایجاد نظام پاداش برای پژوهشگران، ساخت زیرساخت‌های فناورانه، ایجاد امکان حضور فیزیکی پژوهشگران و گردشگران در محل یا اختصاص بودجه برای پژوهش مستقیم است. همچنین عامل «پیش‌داوری‌های نادرست عموم و عدم حمایت و همکاری جامعه بومی» که مهم‌ترین عامل بازدارنده شناخته شد، می‌تواند نقش مهم مسئولان را در آموزش مردم غیربومی و ارج نهادن به ارزش‌های بومی از طریق تبلیغات، حمایت مادی و معنوی بومیان را یادآور شود تا تمام اقشار جامعه به بومیان و دانش نهفته در اذهان آن‌ها احترام بگذارند. از سوی دیگر، این پژوهش اهمیت انتقال دانش از طریق «استاد-شاگردی» را تأیید نمود که می‌تواند رهنمودی برای دست‌اندرکاران در راه تدوین خط‌مشی آموزشی و پایداری نسبی دانش بومی باشد تا با تمرکز بر آموزش از طریق استاد-شاگردی، از هدر رفتن سرمایه، زمان و تلاش‌های انسانی جلوگیری شود.

۷. پیشنهادهای پژوهش

با توجه به نتایج و بحث‌های ارائه‌شده در پژوهش حاضر، پیشنهادهایی برای پژوهش‌های آینده به شرح زیر ارائه می‌شود:

۱. پژوهشگران می‌توانند به بررسی عمیق‌تر مفهوم مسئولیت اجتماعی پژوهشگران در زمینه حفظ دانش بومی بپردازند. این بررسی‌ها می‌تواند شامل تحلیل‌های کیفی و کمی از تجربیات پژوهشگران در تعامل با جوامع بومی و تأثیرات این تعاملات بر نگهداری و انتقال دانش بومی باشند.
۲. پژوهش‌های آینده می‌توانند به بررسی تأثیر قوانین و سیاست‌های موجود بر مراقبت از دانش بومی بپردازند.
۳. با توجه به اهمیت آموزش و آگاهی‌رسانی در ماندگاری دانش بومی، در پژوهش‌های آتی می‌توان به توسعه مدل‌های آموزشی جدیدی پرداخت که بر اساس روش‌های «استاد-شاگردی» و تعاملات شخصی طراحی شده‌اند. این مدل‌ها می‌توانند به‌عنوان راهکارهایی برای بهبود کیفیت آموزش و انتقال دانش بومی مورد استفاده قرار گیرند.
۴. پیشنهاد می‌شود پژوهشگران به شناسایی و تحلیل تجربیات موفق در زمینه مراقبت از دانش بومی در جوامع مختلف بپردازند. این تجربیات می‌توانند به‌عنوان الگوهایی برای جوامع دیگر مورد استفاده قرار گیرند و به توسعه راهکارهای مؤثر در این زمینه کمک کنند.

فهرست منابع

- بیرانوند، علی، و زینب بیرانوند. ۱۴۰۱. نقش و کارکرد شبکه‌های اجتماعی علمی در معرفی و انتشار تولیدات علمی. *نشریه جراحی ایران* ۳۰ (۲): ۶۰-۷۲.
- تقوایی، حسن. ۱۳۹۲. منظر روستایی و جلوه‌های پرداخت محیط طبیعی. *مسکن و محیط روستا* ۱۴۳: ۱۵-۳۸.
- جلالی، مریم، و محمدتقی ایمان. ۱۳۹۹. نقش مسئولیت اجتماعی و اخلاق در عملکرد کارکنان. *پژوهش‌های پیشرفت و تعالی* ۳ (۱): ۱-۱۹.
- رحمان‌زاده، علی. ۱۳۸۹. کارکرد شبکه‌های اجتماعی مجازی در عصر جهانی شدن. *مطالعات راهبردی سیاست‌گذاری عمومی* ۱ (۱): ۴۹-۷۸.
- صابری، امیر، و اسماعیل کرمی دهکردی. ۱۳۹۳. مقایسه فرهنگ و دانش بومی با دانش رسمی در حوزه آبخیزداری. *دوفصلنامه دانش‌های بومی ایران* ۱ (۱): ۱۸۱-۲۰۳.
- صیوری، علی اکبر. ۱۳۸۱. بررسی کارنامه پژوهشی ایران در سال ۲۰۰۲. *رهیافت* ۲۸: ۸۷-۹۶.
- عریبون، ابوالقاسم. ۱۳۸۵. دانش بومی: ضرورتی در فرایند توسعه و ترویج. *روستا و توسعه* ۹ (۲): ۸۱-۱۳۶.
- عقیلی، وحید، و علی یعقوبی. ۱۳۹۲. جامعه اطلاعاتی و توسعه. *مطالعات توسعه اجتماعی ایران* ۵ (۳): ۶۵-۷۸.
- عمادی، محمدحسین، و اسفندیار عباسی. ۱۳۷۸. دانش دیرین و نیازهای نوین اطلاع‌رسانی. *کتاب زمستان* ۴۰: ۸-۳۰.
- فاضل‌بیگی، محمدمهدی. ۱۳۸۷. نقش دانش بومی در کشاورزی پایدار. *انجمن ترویج و کشاورزی چیا* <http://agriextension.blogfa.com/post/51> (دسترسی در ۱۴۰۳/۰۸/۱۱).
- فرهادی، مرتضی. ۱۳۹۳. سخن سر دیر- مرتضی فرهادی. *دوفصلنامه دانش‌های بومی ایران* ۱ (۱): ۱-۱۹.
- محرابی، نازیلا، و رناصری خراشادی‌زاده، و سیدعابدین حسینی آهنگری. ۱۴۰۱. مؤلفه‌های اثرگذار شبکه‌های اجتماعی در اشتراک دانش از دیدگاه خبرگان. *مجله علم‌سنجی کاسپین* ۹ (۲): ۸۵-۹۹.
- مهرآور گیگلو، شهرام، علی خورسندی طاسکوه، سعید غیائی ندوشن، و عباس عباس‌پور. ۱۳۹۹. شناسایی عوامل بازدارنده همکاری‌های علمی بین‌المللی در نظام آموزش عالی کشور و ارائه راهکار: مطالعه‌ای کیفی. *پژوهش در آموزش علوم پزشکی* ۱۲ (۳): ۶۸-۷۸.
- وثوقی، منصور، و سونا حبیبی. ۱۳۹۳. دانش بومی؛ گامی به سوی بومی‌سازی توسعه روستایی و توانمندسازی روستاییان. *مطالعات توسعه اجتماعی- فرهنگی* ۲ (۴): ۹-۲۶.

References

- Adolf, M., & N. Stehr. 2016. *Knowledge: Is knowledge power?* New York: Routledge.
- Aghili, V., & A. Yaghoubi. 2013. Information society and development. *Iranian Journal of Social Development Studies* 5 (3): 65-78. [in Persian]
- Ajani, Y.A., B. D. Oladokun, S.A. Olarongbe, M. N. Amaechi, N. Rabiu, & M.T Bashorun. 2024. Revitalizing Indigenous Knowledge Systems via Digital Media Technologies for Sustainability of

- Indigenous Languages. *Preservation, Digital Technology and Culture* 53 (1): 35-44.
- Almeida P., & A. Phene. 2004. Subsidiaries and knowledge creation: The influence of the MNC and host country on innovation. *Strategic Management Journal* 25 (8-9): 847-864.
- AM, H.M. 2019. Emerging trends in the generation, transmission and protection of Traditional Knowledge. *Indigenous Policy Journal* 30 (1): 1-15.
- Arabioun, A. 2006. Indigenous knowledge: A necessity in the process of development and promotion. *Rural and Development* 9 (2): 81-136. [in Persian]
- Balogun, T., & T. Kalusopa. 2021. A framework for digital preservation of Indigenous knowledge system (IKS) in repositories in South Africa. *Records Management Journal* 31 (2): 176-196.
- Battiste, M. 2002. Indigenous knowledge and pedagogy in First Nations education: A literature review with recommendations. <https://www.nipissingu.ca/sites/default/files/2018-06/Indigenous%20Knowledge%20and%20Pedagogy%20.pdf> (accessed November 14, 2024)
- Beyranvand, A., & Z. Beyranvand. 2022. The role and function of academic social networks in introducing and disseminating scientific productions. *Iranian Journal of Surgery* 30 (2): 60-72. [in Persian]
- Botangen, K.A., S. Vodanovich, & J. Yu. 2018. Preservation of indigenous culture among indigenous migrants through social media: The igorot peoples. arXiv preprint arXiv:1802.09685.
- Chigwada, J., & P. Ngulube. 2025. Implementation of open access initiatives in academic libraries in Zimbabwe. *Journal of Librarianship and Scholarly Communication* 13 (1): Article 18254. <https://doi.org/10.31274/jlsc.18254>
- Emadi, M. H., & E. Abbasi. 1999. Ancient knowledge and modern information needs. *Ketab* 40: 8-30. [in Persian]
- Fargetti, C. M., & M.C.M. de Carvalho. 2023. *Indigenous Languages in Brazil: Unveiling Linguistic Prejudice. In Understanding linguistic prejudice: Critical approaches to language diversity in Brazil*, 187-199. Cham: Springer International Publishing.
- Farhadi, M. 2014. Editor's note - Morteza Farhadi. *Iranian Journal of Indigenous Knowledge* 1 (1): 1-19. [in Persian]
- Fazi Beigi, M. M. 2008. The role of indigenous knowledge in sustainable agriculture. Chia Agricultural Extension Association. <http://agriextension.blogfa.com/post/51> [Accessed September 29, 2024]. [in Persian]
- Galunic, D. C., & S. Rodan. 1998. Resources recombinations in the firm: knowledge structures and the potential for Schumpeterian innovation. *Strategic Management Journal* 19 (12): 1193-1201.
- Hammou, I., S. Aboudou, & Y. Makloul. 2020. Social Media and Intangible Cultural Heritage for Digital Marketing Communication: Case of Marrakech Crafts. *Marketing and Management of Innovations* 1: 121-127.
- Harris, L. A. 2022. Indigenous knowledge centers and the transmission of knowledge (Master Thesis). Master of Environmental Science. Thunder Bay: Lakehead University.
- Inkpen, A. C., & E. W. K. Tsang. 2005. Social capital networks, and knowledge transfer. *Academy Management Review* 30 (1): 146-165.
- Jalali, M., & M. T. Eman. 2020. The role of social responsibility and ethics in employee performance. *Advancement and Excellence Research* 3 (1): 1-19. [in Persian]
- Jessen, T. D., N. C. Ban, N. X. Claxton, & C. T. Darimont. 2022. Contributions of indigenous knowledge to ecological and evolutionary understanding. *Frontiers in Ecology and the Environment* 20 (2): 93-101.
- Lake, F. K., V. Wright, P. Morgan, M. McFadzen, D. McWethy, & C. Stevens-Rumann. 2017. Returning fire to the land: Celebrating traditional knowledge and fire. *Journal of Forestry* 115 (5): 343-353.
- Liew, C. L., & A. Lipscombe. 2024. Centering dialog and care in digital Indigenous knowledge

- stewardship: Of relationality, responsibility, and respect. *Journal of the Association for Information Science and Technology* 75 (6): 671-685.
- Maddox, R., & M. E. Morton Ninomiya. 2025. Indigenous sovereignty in research and epistemic justice: Truth telling through research. *Global Public Health* 20 (1): 2436436.
- Maluleka, J. R. 2017. Acquisition, transfer and preservation of indigenous knowledge by traditional healers in the Limpopo province of South Africa (PhD dissertation). Doctor of Literature and Philosophy. University of South Africa.
- _____, & M. Ngoepe. 2018. Turning mirrors into windows: Knowledge transfer among indigenous healers in Limpopo Province of South Africa. *South African Journal of Information Management* 20 (1): Article a918.
- Mamabolo, K. A. 2014. Knowledge by narration: The role of storytelling in knowledge management (Doctoral dissertation). Stellenbosch: Stellenbosch University.
- Mdhululi, T.D., S. Mokgoatšana, S.L. Kugara, & L. Vuma. 2021. Knowledge management: Preserving, managing and sharing Indigenous knowledge through digital library. *HTS Theologiese Studies/Theological Studies* 77 (2): article 1746.
- Mehrabi, N., V. Varnasari Kharashadi Zadeh, & S. A. Hosseini Ahangari. 2022. Influential components of social networks in knowledge sharing from the experts' perspective. *Caspian Journal of Scientometrics* 9 (2): 85-99. [in Persian]
- Mehravar Giglo, Sh., A. Khorsandi Taskouh, S. Ghiyasi Nadoshan, & A. Abbaspour. 2020. Identifying barriers to international scientific collaborations in the higher education system of the country and providing solutions: A qualitative study. *Research in Medical Education* 12 (3): 68-78. [in Persian]
- Mkhize, P. L. 2014. The role of social trust in social media and indigenous knowledge sharing. *Indilinga African Journal of Indigenous Knowledge Systems* 13 (2): 188-200.
- Moore, R. G. 2022. *Exploring social media as indigenizing pedagogy: A qualitative content analysis of cut's one word series on indigenous peoples*. Arizona: Arizona State University.
- Mosako, D. R., & V. A. Abok. 2024. The curation of indigenous knowledge for conserving cultural heritage. In *Indigenous knowledge and sustainable development*, 491-501. Kenya: The Technical University of Kenya
- Ndlela, A., & A. de la Harpe. 2023. Preservation of indigenous knowledge amongst the Hlubi Nation through social media technologies. *Journal of Public Administration* 58 (1): 231-246.
- Nyumba, J. B. 2006. The role of the library in promoting the application of indigenous knowledge (IK) in development projects. In *Proceedings of the 72nd International Federation of Library Associations Conference*, Seoul, 20-24.
- Ogar E, G. Pecl, & T. Mustonen. 2020. Science must embrace traditional and indigenous knowledge to solve our biodiversity crisis. *One Earth* 3 (2): 162-165.
- Owolabi K. A., D. E. Owuasa, T. B. Ajayi, et al. 2022. Preservation and use of indigenous knowledge practices in public libraries in Nigeria. *Public Library Quarterly* 41 (5): 485-502.
- Owolabi, K. A., D. E. Owuasa, T.B. Ajayi, & M.O. Odewale. 2022. Preservation and use of indigenous knowledge practices in public libraries in Nigeria. *Public Library Quarterly* 41 (5): 485-502.
- Rahmanzadeh, A. 2010. The role of virtual social networks in the age of globalization. *Strategic Studies of Public Policy* 1 (1): 49-78. [in Persian]
- Saberi, A., & I. Karami Dehkordi. 2014. Comparison of indigenous culture and knowledge with formal knowledge in the field of watershed management. *Iranian Journal of Indigenous Knowledge* 1 (1): 181-203. [in Persian]
- Sabouri, A. A. 2002. A review of Iran's research performance in 2002. *Rahyaft* 28: 87-96. [in Persian]
- Salas-Pilco, S. Z. 2025. Information Technology (IT) and Indigenous Knowledge (IK) in Latin America:

- Pro-indigenous, para-indigenous, and per-indigenous IT-IK integration for development. *Information Technology for Development* 31 (2): 304-327.
- Savard, J. F., & I. Caron. 2024. Representation of Arctic Indigenous languages in social media: is there a disinformation effect? *OAPA Exploratory research ???*.
- Schieman, S., & G. Plickert. 2008. How knowledge is power: Education and the sense of control. *Social Forces* 87 (1): 153-183.
- Seifi, L., & M. Soltanabadi. 2020. Iranian public libraries' capacities in preserving and disseminating intangible cultural heritage. *IFLA Journal* 46 (4): 359-368.
- Simpson, L. B. 2014. Land as pedagogy: Nishnaabeg intelligence and rebellious transformation. *Decolonization: indigeneity, education and society* 3 (3): 1-25.
- Smallhodzic, E., A. Fernandes, N. Dube, & M. Tarafdar. 2025. Navigating tensions between indigeneity and social media participation: A case study of the Guarani Community in South America. *Information Systems Journal*. <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/02681102.2025.2462122> (accessed Feb. 22, 2025)
- Taqvaei, H. 2013. Rural landscape and manifestations of natural environment. *Housing and Rural Environment* 143: 15-38. [in Persian]
- Vosooghi, M., & S. Habibi. 2014. Indigenous knowledge: A step towards localization of rural development and empowerment of rural people. *Social-Cultural Development Studies* 2 (4): 9-26. [in Persian]
- Wagner, J. 2022. Indigenous knowledge in climate adaptation planning: reflections from initial efforts. *Frontiers in Climate*, 6, Article 1393354. <https://doi.org/10.3389/fclim.2022.1393354>
- Ziouvelou, X., K. Giouvanopoulou, D. Katsamori, G. Petasis, A. Nikolaidis, & E. Fani. 2023. Policy Perspectives on Values and Intangible Cultural Heritage. *Open Journal of Social Sciences* 11 (10): 51-72.

سحر انبارکی

متولد سال ۱۳۶۴ دارای مدرک تحصیلی دکتری تخصصی در رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی با گرایش مدیریت اطلاعات و دانش از دانشگاه شیراز است. مدیریت دانش، شبکه‌های اجتماعی علمی، هوش مصنوعی و ارزیابی نظام‌های اطلاعاتی از جمله علایق پژوهشی وی است.

ساناز پوروشسب

متولد سال ۱۳۷۰ و دانشجوی دکتری مدیریت اطلاعات و دانش در دانشگاه شیراز است. ایشان کارآفرین در حوزه تحقیق و توسعه هستند. مدیریت دانش، تحقیق و توسعه، تحلیل داده و سیاست‌گذاری از جمله علایق پژوهشی وی است

ساناز رهروانی

متولد سال ۱۳۶۹ پژوهشگر پسادکتری دانشگاه اصفهان در رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی، گرایش بازیابی اطلاعات و دانش است. مباحث مرتبط با مدیریت دانش، نظام‌های ذخیره و بازیابی اطلاعات، سامانه‌های پیشنهاددهنده و عوامل شناختی تأثیرگذار بر فرایند بازیابی اطلاعات از جمله علایق پژوهشی وی است.

پژوهش نامه
پردازش و
مدیریت
اطلاعات